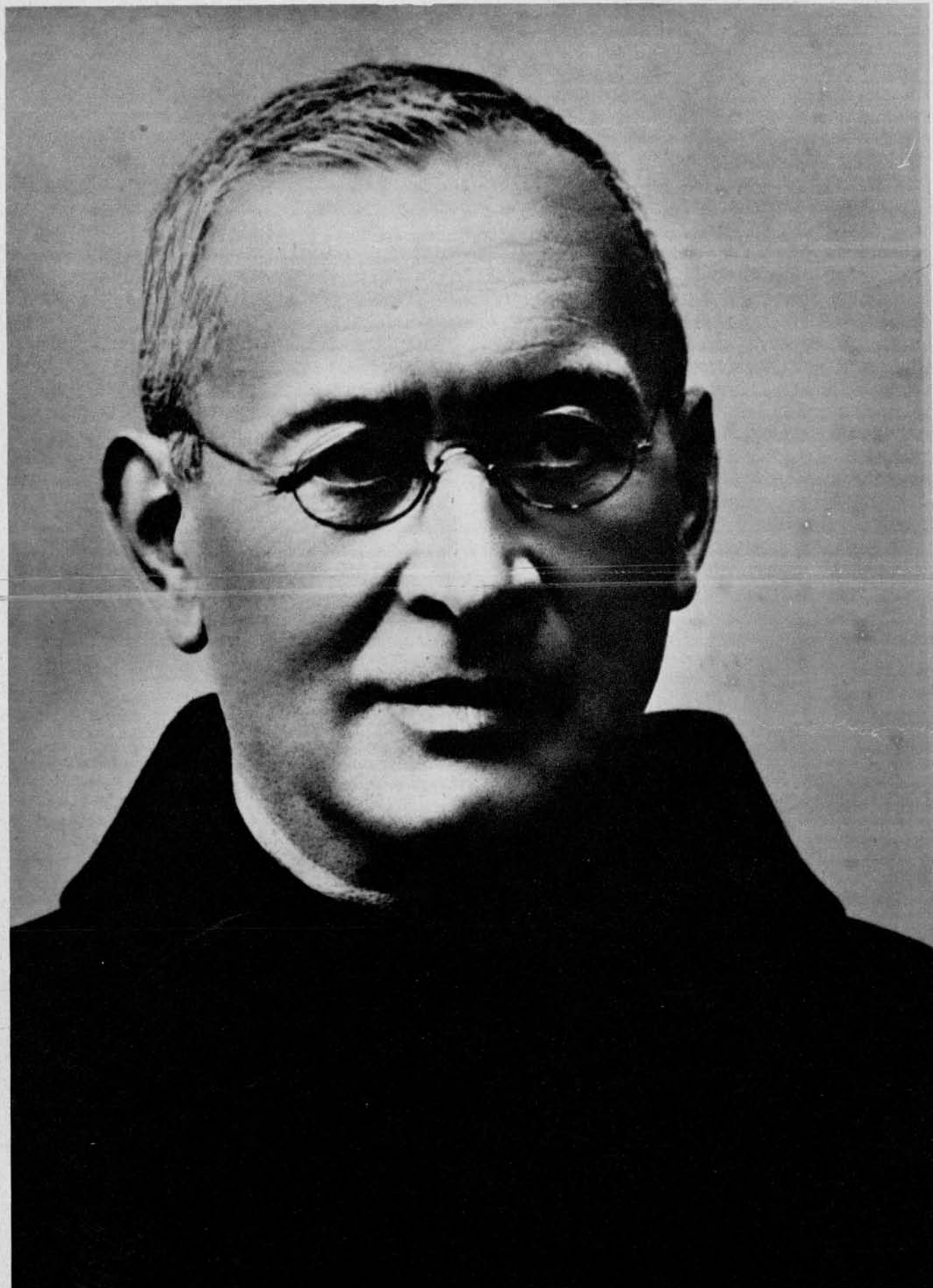

397

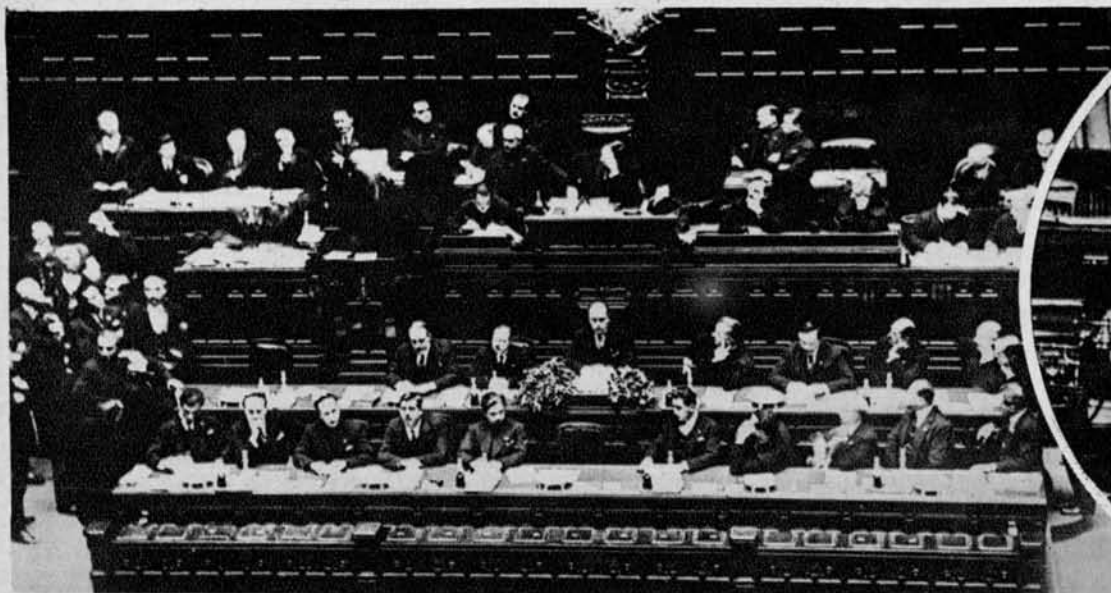
Ilustrirani **Slovenec**

Leto II.   Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 28. novembra 1926, štev. 273.   Štev. 48.

P. Hugolin Sattner,

starosta slovenskih skladateljev (r. 29. XI. l. 1851. v Šmihelu pri Novem mestu), ki obhaja jutri petinsedemdesetletnico svojega rojstva in šestdesetletnico svojega skladateljskega delovanja.

Iz dežele dvatisočletne kulture.

Mussolini sredi svojih ministrov v rimskem „parlamentu“ ob priliki nedavne uzakonitve smrtne kazni, odprave vseh najosnovnejših človeških svoboščin in sankcioniranja vseh divjaštev njegovih fašističnih tolp.

Lerroux,

voditelj španskih republikancev, katerega so pred kratkim zaprli in ki pride baje pred vojno sodišče.

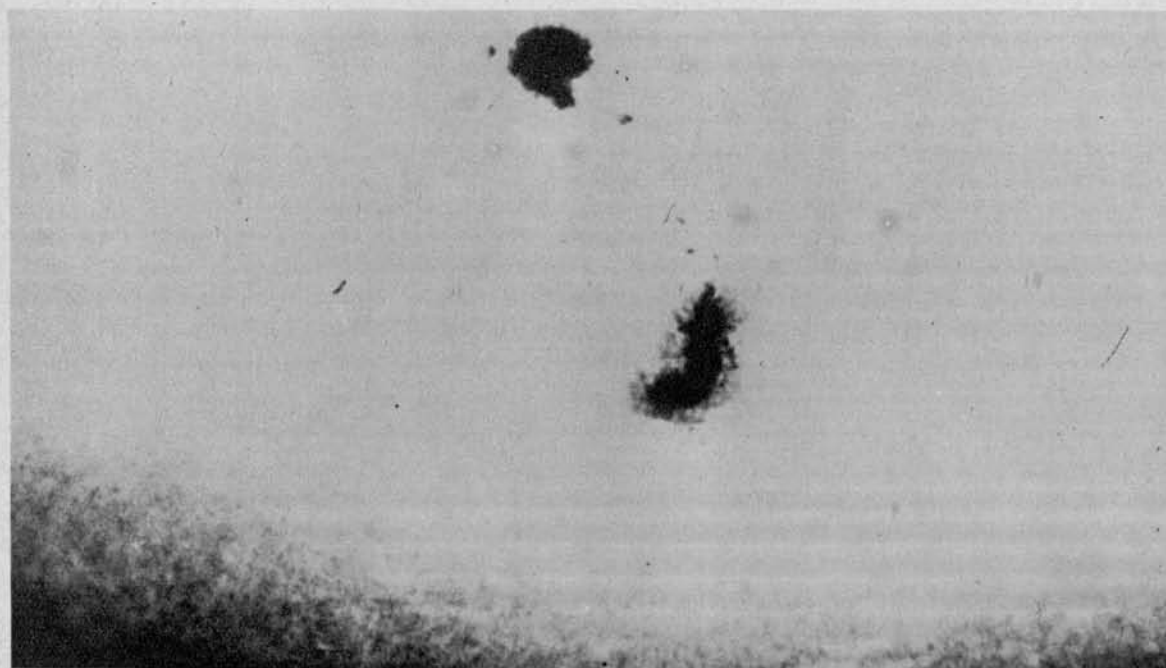
Kornelije Petersen,

voditelj šlezviških kmetov, ki je pripravljaj zaradi gospodarskega izžemanja dežele upor proti Dancem.

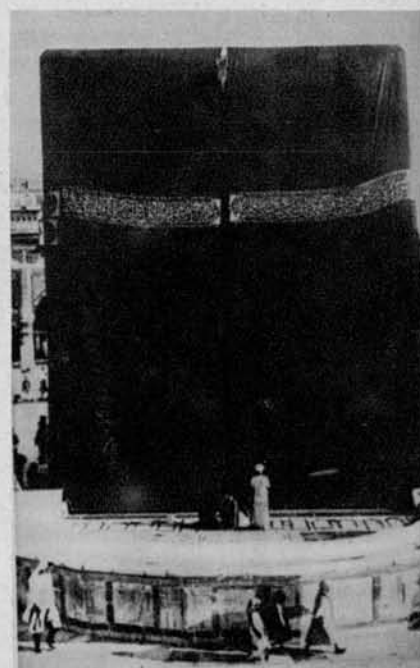
Iz dežele večnih prevratov, nemirov in volitev.

Konjenica na atenskih ulicah ob priliki zadnjih grških volitev, ki so prinesle veliko zmago republikancem. Pripravljena je bila za vsak slučaj celo težka artilerija.

Velike pege, ki so se pojavile letos na solncu

in ki so po mnenju nekaterih učenjakov vzrok raznih letošnjih vremenskih nesreč. Naša slika je posneta v znameniti zvezdarni Greenwichu.

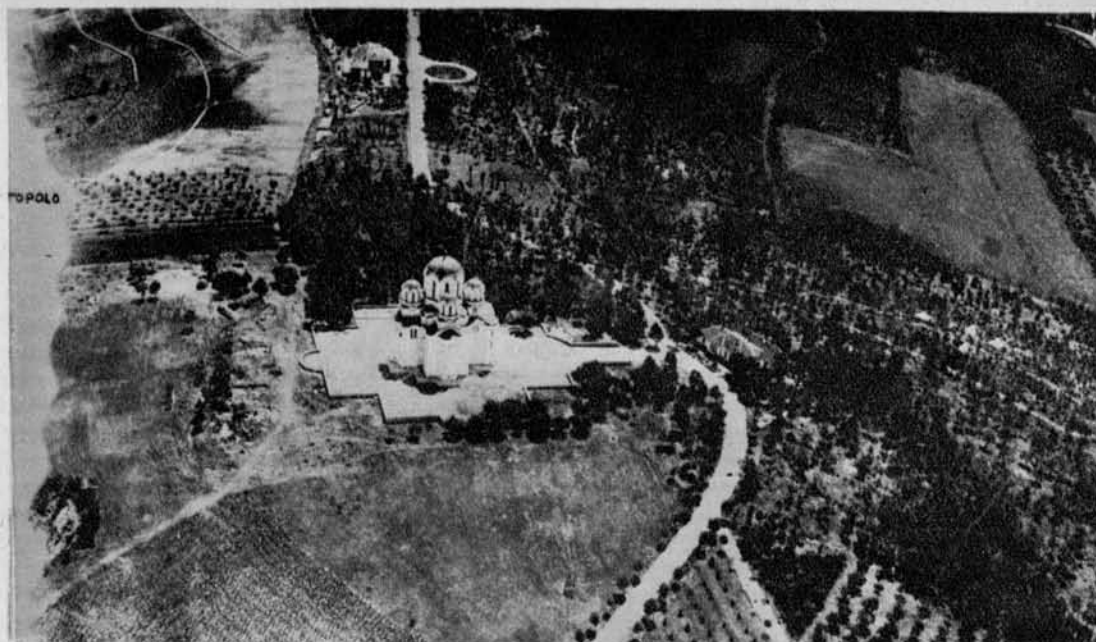
Kaba, največja svetinja

mohamedancev v mošaji v Meki. Kamen je visok 10 metrov in zavrt v preproge.

Don Franjo Bulić,
znameniti hrvaški arheolog, ki je obhajal dne
4. p. m. svojo osemdesetletnico.

Pogled z aeroplana na Topolo v Šumadiji
z grobnico kralja Petra in kraljevim gradičem.

Iz slovenskih kolonij v Makedoniji.

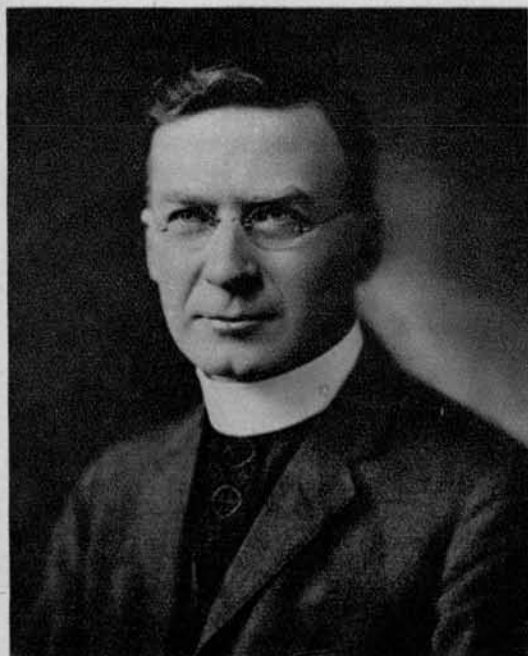
Kula „Triglav“ pri Bitolju, last bitoljskega mestnega inženjerja Skobrneta (X), pri katerem se ob sobotnih večerih zbirajo v Bitolju
živeči Slovenci.

Orlovstvo je na pohodu tudi že v Bosno.

Slika nam kaže orliški krožek v Zavidovičih z župnikom Fr. Kopicem v sredini. Ustanovljen je bil letos na pobudo nekaterih tamošnjih Slovencev in se razvija jako lepo.

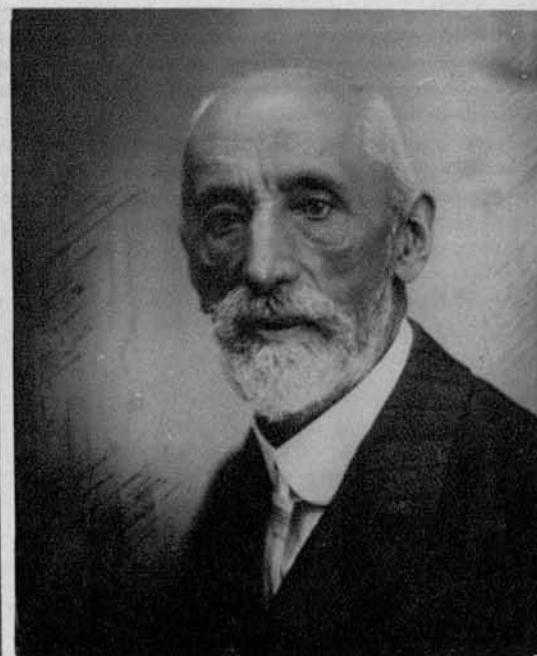
Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“.

Černe Jakob,
(*1883), ameriški duhovnik.

Cvek Leopold,
(1814–1896), učitelj in skladatelj.

Bamberg Otmar,
(*1848), tiskar in knjigar.

Naša prosvetna or-

Dr. Valentin Rožič,
predsednik ljubljanske „Slov. kršč. soc. zveze“
prednice sedanje „Prosvetne zveze“ od 1. 1921
do 1. 1923.

K dvajsetletnici mariborske „Prosvetne zveze“.
Člani mariborskega „Ljudskega odra“ s predsednikom L. Štancarjem (X) v sredini.

Prizor iz Grillparzerjeve žaloigre: „Ljubezni in morja valovi“,
katero je vprizoril vzorno delovni ljublj. „Ljudski oder“, dne 7. t. m.
v proslavo svoje 200. predstave.

„Krivoprisežnik“ na odru Kat. bralnega društva
v Stroži vasi pri Ljutomeru.

Gledališki oder gasilnega društva v Blatni Brezovici,
ki je eno najbolj delovnih v Sloveniji. Čeprav je bilo ustanovljeno šele
l. 1922, si je vendarle postavilo že svoj dom s posebno gledališko
dvorano in razvija živahno delo tudi na prosvetnem polju.

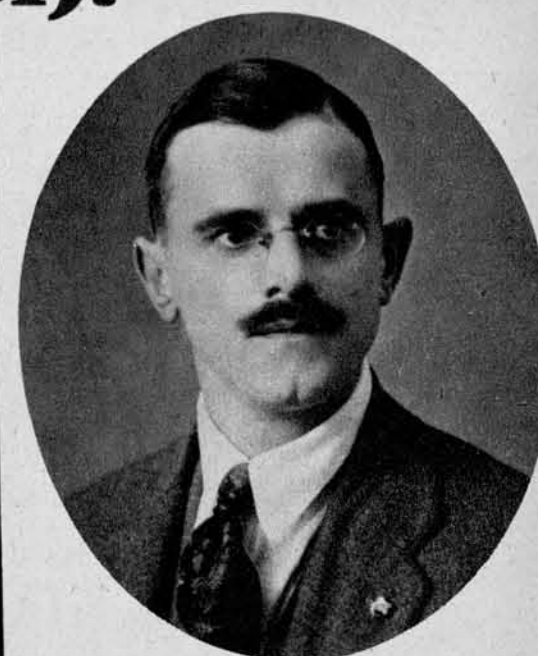

Medvedova „Za pravdo in srce“ v Ratečah
pri Škofji Loki. Tamošnje Kat. prosv. društvo razvija pod vodstvom
g. Meršolja (X) izredno delavnost in si je zgradilo tudi že skromen,
a prisrčen in ličen dom.

ganizacija (IV. del).

Pevski zbor Kat. prosvetnega društva v Celju
s predsednikom Lasbacherjem (X) in pevovodjo Al. Mihelčičem (XX) v sredini.

Dr. Jakob Mohorič
preds. ljublj. „Prosv. zveze“ od 1. 1923. dalje.

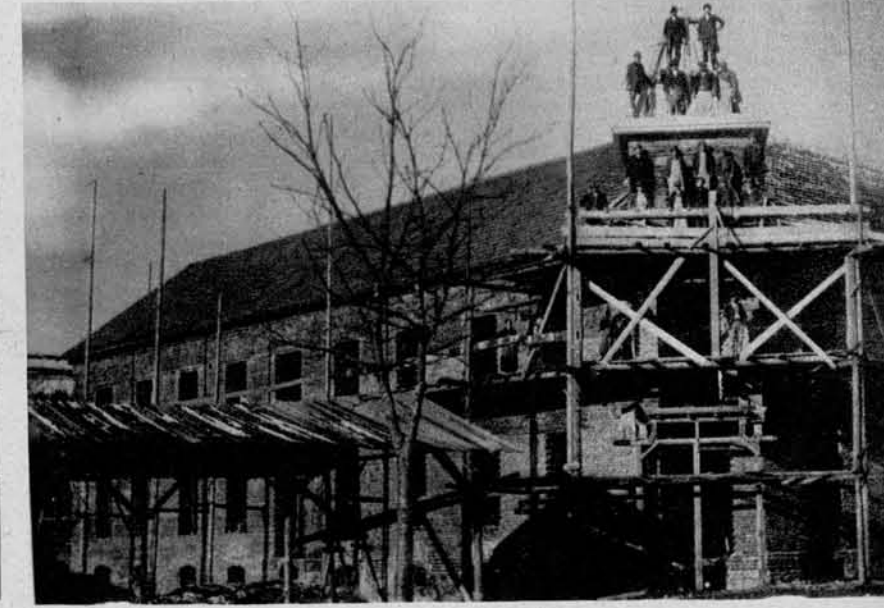
Tamburaški zbor kat. prosv. društva v Dolenji vasi
pri Ribnici s svojim vodjo Iv. Marinčem v sredini.

Godba Kat. prosv. društva na Viču,
ki jo je po vojni poživil p. G. Ploj, vodi jo pa z največjo agilnostjo
njegov učenec Fr. Gorjup.

Ljudski dom v Kranjski gori,
v katerem ima svoje prostore tamošnje agila Kat. prosv.
društvo.

Društveni dom v Šoštanju,
ki bo eden največjih v Sloveniji. Graditi so ga začeli 11. IX. 1925 ter je
bil ob Novem letu že pod streho (stavbenik g. D. Korošec).

Našim ljudskim knjižnicam in dramatičnim odsekom.

Ljudske knjižnice.

So nekatere naše podeželske prosvetne organizacije zadnja leta nekoliko zanemarile, kar je gotovo pogrešno. Če pomislimo na žilavo delavnost, ki jo ravno v tem pogledu v vedno večji meri razvijajo naši nasprotniki, ki spretno širijo med čtiva željno ljudstvo razne umazanosti, mora postati naše geslo: V vsako katoliško taro katoliško knjižnico. Naša „Jugoslovanska knjigarna“ je izdala že lepo število odličnih leposlovnih del, ki bi ne smela manjkati v prav nobeni knjižnici. Zlasti opozarjamo na „Ljudsko knjižnico“ (22 zvezkov), Leposlovno knjižnico, „Spielmannove povesti“ ter mnoga posamezna dela. Če se ljudske knjižnice sproti ne dopolnjujejo z vedno novimi knjigami, seveda mora polagoma ugasniti tudi zanimanje zanjo. Knjižnica mora biti glavni steber vsake prosvetne organizacije.

Ljudski odri

so postali med našim ljudstvom že jako popularni in priljubljeni. Na tisoče kmetiških fantov in deklet se z največjim navdušenjem udeležuje na njih, a velika neorijentiranost in revščina pa vlada skoro povsod še glede pestrega, aktualnega repertoarja. Tudi v tem pogledu je naša „Jugoslovanska knjigarna“, ki je izdala že pred vojno 20 zvezkov „Zbirke ljudskih iger“ skušala zadnja leta znatno odpomoči z izdajo „Ljudskega odra“ (doslej 9 zvezkov), ki obsega res dobre, privlačne in lahko uprizorljive igre. Razen tega je pa izdala že lepo število posameznih dramatičnih del, ki naj prodrejo na sleherni podeželski oder.

J. Jurčičevi zbrani spisi.

Zbrana dela tega največjega slovenskega ljudskega pripovednika bi ne smela manjkati v nobeni slovenski hiši. Cena vsem 10 zvezkom je 100 Din broš., 20 Din vez., 300 Din vez. v platno in 450 Din s šatuljo.

Prostori „Jugoslovanske knjigarne“ v Ljubljani, Pred škofijo.

Naša Jugoslovanska knjigarna je največja v Sloveniji. Leta 1879. je prevzel župnik Jerič nekdanjo Klerovo knjigarno, l. 1887. jo je pa prevzelo od Jeriča „Kat. tisk. društvo“ ter jo hitro širilo, zlasti pod sedanjim ravnateljem Iv. Mesarjem. Knjigarna je izdala samo od l. 1905. dalje 2,495.000 izvodov knjig in muzikalij, ne vračunivši v to raznih malih tiskovin.

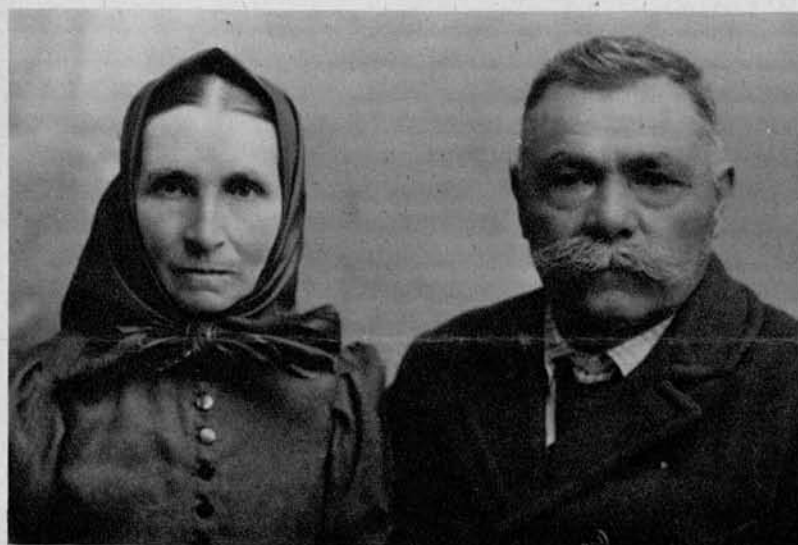
K r i ž e m S l o v e n i j e .

Frančiškanski cerkveni pevski zbor v Ljubljani,
ki obhaja te dni petindvajsetletnico svojega obstoja. Njegov pevovodja je že od početka skladatelj p. H. Sattner, organist pa že dolgo let prof. Vedral (X).

Ana Petrovič
iz Velikih Lašč, stara 86 let (vdova že 60 let), jo je mahala letos dvakrat peš na Trsat. Kakih 85 km dolgo pot je prehodila v 28 urah.

Andrej Zalokar s soprogo Marijo, roj. Razlag,
nečakinjo znanega politika in buditelja. Oba daleč naokrog znana zakonca, ki sta zgled krščanske družine, živita v Senkocvu ob Sotli in sta obhajala nedavno zlato poroko.

Hazena družina S. K. Mura iz Murske Sobote,
ki je odigrala v dobrem letu svojega obstoja že 26 tekem, od katerih jih je dobila 20. Dvakrat je porazila že celo prvaka Slovenije, S. K. Ilirijo.

Krščansko socialni klub Delavske zbornice za Slovenijo.
V prvi vrsti stoje od leve na desno: S. Zumer, A. Semenič, Fr. Terseglav (predsednik kluba), Fr. Kordin, Jos. Malešič in Iv. Godeša; v drugi vrsti: Fr. Kukavica, Iv. Gajšek, Iv. Peterle in Fr. Žužek; v tretji: Iv. Silvester, M. Koren, Iv. Majeršič in dr. Milavec; v četrti: A. Pukšič, J. Kugovnik in St. Keše.

Z blagoslovitve kipa Kristusa-kralja
(nad vhodom), ki se je vršila v Šmihelu pri Novem mestu dne 24. p. m. Kip je postavil na lastne stroške posestnik Brulc iz Volavč, izklesal ga je pa g. Vodnik iz Novega mesta.

Jože Stabej:

Prosvetna zveza v Mariboru.

Dne 29. novembra t. l. bo dvajset let, kar so se leta 1906. zbrali v Mariboru prvi zastopniki slovenskih katoliških nepolitičnih društev iz Slovenske Štajerske na I. in ustanovni občni zbor takratne Slovenske krščansko-socialne zveze. Čisto drugače od današnjih so pač bile tisti čas politične in narodne razmere Slovencev, a prav nič pa ni zabrisal čas osnovnih načel, temeljev in namenov, ki so bili že takrat merodajni za ustanovitev take zveze, in ki še danes enako upravičujejo naslednico SKSZ-Prosvetno zvezo, da deluje in organizira na teh temeljih in načelih, ki so: dajati slovenskemu narodu v raznih prosvetnih, izobraževalnih, bralnih ter pevskih in drugih društvih izobražbo, napravljati ga gospodarsko močnega in neodvisnega, odpornega proti grabežljivcem njegovih narodnih in verskih svetinj, dvigati ga umsko in нравno, upoštevajoč pri tem krščanstvo kot edino realno in možno podstavo, ki se na njej gradi in vodi usoda narodov in človeštva. Izrečno značilno za početek našega prosvetnega gibanja na severni slovenski meji je to, da je izšlo iz vzpodbude k narodno-obrambnemu delu. Več kot 50% nam je ohranila ravno krščanska prosvetna organizacija s svojo centralo v Mariboru slovensko zemljo tu na severu in jo tako za vedno iztrgala tujcu in jo dala Sloveniji kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Leti 1908. in 1909. sta skoro izključno leti narodno-obrambne dela takratne SKSZ, ki je ustanavljala obsejne knjižnice, bila z narodno ogroženimi rodbinami in hišami neposredno v stiku. Tako je bilo n. pr. znano število teh knjižnic 1. 1904. 227, 1. 1912. pa 489. Zato je upravičeno trdil 23. jun. 1912. v Braslovčah na občnem zboru njen predsednik dr. A. Korošec med drugim: „Naša lepa obmejna občina Št. Ilj, ta biser Slovenskih goric, bi bila že davno izginila v razburkanih valovih protestantskega vsenemštva, ki je izdalo že na stotisoče za germanizacijo te občine. Če ne bi bilo naših izobraževalnih društev, če bi ne bilo SKSZ.“

S pregledom in statistiko pa začnimo kar z letom 1902., ko je bilo v območju zdanje Prosvetne zveze že 26 društev, ki so izrečno priznavala krščansko-socialna načela in delala po njih. L. 1903. je bilo na Slovenskem Štajerskem že 30 krščansko-socialnih izobraževalnih in bralnih društev, od teh 17 v Slovenskih goricah samih. V poslovnem letu 1904/05 je bilo 38 društev z 2503 člani, leta 1905/06 je naraslo število na 45 društev, leta 1906/07 je poskočilo število že na 76 društev; bilo pa jih je še nad 30, ki niso bila prijavila takratni SKSZ v Mariboru svojega pristopa, torej skupno 106. Leta 1908. se je pomnožilo število izobraževalnih in bralnih društev na 115. Ustanovila se je tisto leto 8. junija Zveza slovenskih mladeničev, ki je imela sama organiziranih krog 10.000 članov; enako je bilo z organizacijo deklet. Leta 1909. je bilo včlanjenih v mariborski SKSZ 120 društev, 25 mladeniških in 20 dekleških zvez, leta 1913. pa je naraslo število na 124 redno delujočih društev s 6951 člani; pevskih zborov je bilo 43 z 823 peval, tamburaških odsekov 16 s 145 tamburaši. Predavanj je bilo tisto leto 306, gledaliških predstav 182. Brez natančnih podatkov pa je bilo še 46 društev; gornjih društev 124 je imelo v svojih knjižnicah 27.712 knjig.

Svetovna vojna je pretrgala nit izobraževalnega dela in razušila malo da ne vso organizacijo. Občni zbor SKSZ 1. 1921. pa je ugotovil, da je po prevratu začelo delovati na Slovenskem Štajerskem komaj 29 društev z 2721 člani; šele z letom 1923. je prišlo v zvezo zopet nekoliko več razmajačnega duha. Zbrala se je nova statistika, ki je pokazala izredno razveseljivo lice: 148 izobraževalnih društev z 8271 člani, 11 mladeniških zvez s 182 člani in 73 dekleških zvez s 4330 članicami. Popoln prerod pa je doživela zveza na občnem zboru dne 6. decembra 1923, ko je vsa oživljena vzevala iz bivše SKSZ sedanja Prosvetna zveza v Mariboru.

Zanimivo sliko o napredovanju vseh panog prosvetnega dela pri Prosvetni zvezi v Mariboru včlanjenih društev nam pa nudita poslovni leti 1923/24 in 1924/25. V poslovnem letu 1923/24 je bilo v zvezi včlanjenih društev 142, ki so imela skupno 11.956 članov. Razmerje med moškim in ženskim članstvom je bilo tako, da je bilo n. pr. v 105 društvih 3398 moških in 5049 žensk. Nasproti letu 1923/24 je bilo leta 1924/25 v zvezi že 156 včlanjenih društev, ki so imela skupno 14.820 članov. Procentuelno razmerje med moškim in ženskim članstvom je izkazalo 133 društev, kjer je bilo 5418 moških članov in 7.501 ženska članica. Knjižnic so imela ta društva 144, v katerih je bilo skupno 49.755 knjig. Izposojalo je knjige 110 društev, ki

so izposodila skupno 50.849 knjig. Izdatke za knjige je navedlo 93 društev, ki so izdala skupno 48.674 Din za knjige. Število odborovnih sej je navedlo 121 društev, ki so imela skupaj 590 sej. Predavanja je izkazalo 81 društev, ki so imela skupno 572 predavanj. Dramatske predstave je navedlo 93 društev, ki izkazujejo 319 dramatskih predstav. Drugih prireditvev je bilo v 32 društvih 150. 100 društev je navedlo tudi število obiskovalcev pri dramatskih predstavah, oziroma pri drugih prireditvah, in po njihovih podatkih sta bila pri le-teh 97.902 obiskovalca. Razna društva so izkazala te-le odseke: 9 mladeniških zvez z 248 člani, 28 dramatskih odsekov z 296 člani, 38 pevskih odsekov z 640 člani, 18 tamburaških odsekov s 141 člani itd.

Ni pa v teh številkah, ki niso fiktivne, temveč ki res žive, še vse drugo ogromno delo, ki ga je izvršila v teku let Prosvetna zveza v Mariboru, ki ima po najnovejših podatkih že do 170 včlanjenih društev. Važno je tudi, da ima zveza od leta 1925. v svoji lasti „Naš dom“, ki je zdaj njeno glasilo za ljudsko prosveto in ki izhaja mesečno v več tisoč izvodih. „Naš dom“, ki prihaja med narod že od 23. maja l. 1901., z majhnim presledkom med svetovno vojno je za narodno-obrambni in krščansko-socialni pokret Slovencev na Slovenskem Štajerskem izredne važnosti in je izhajal že v 16.000 izvodih. Brez najmanjšega pretiravanja rečemo, da je delo Prosvetne zveze v Mariboru trden zgodovinski steber v slovenskem kulturnem in narodno-obrambnem pokretu. Obširno bi bilo delo, ko bi hoteli popisati vse tečaje, ki jih je prirejela zveza v dobi 20 let. Ni čuda n. pr., da je vzbudil ravno prvi tečaj, ki ga je organizirala zveza od 18. do 21. februarja l. 1907., v javnosti toliko pozornosti. Takoj na I. tečaju je bilo nad 50 udeležencev, o njem so pisali celó dunajski listi, razburjeno je bilo slovensko svobodomiselnost mnenje. A Zveza je šla vedno preko vseh ovir in polen, njen odbor je imel jasno začrtano pot. Številni socialni, izobraževalni in narodnogospodarski tečaji, predavatelji, ki so hodili in še hodijo nedeljo za nedeljo med ljudstvo, so najzgovornejše priče poštenega in nesebičnega kulturnega ter izobraževalnega dela, ki služi samo narodu in ki je edini zanesljiv in trden temelj vsakega pokreta, ne izvzemši niti najmanj političnega, ako hoče le-ta biti res zgolj nesebična briga za korist in napredek naroda.

„Slovenec“

edini slovenski dnevnik z
ilustrirano prilogo stane
mesečno samo Din 20.—.

Najcenejši slov. dnevnik!

BAKROTISK

je najnovejša ilustracija v
slovenski grafiki

Izvršuje edinole
**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA**
v Ljubljani

Novo!

Posebnost: Razglednice, podobice, prospekti, obligacije, ilustracijske revije itd.

Mussolini

je nedvomno velik, večji nego je Napoleon, seveda kadar stoji na podstavkih, zato tudi vzbuja tako občudovanje našega Ninčiča, a menda tudi samo tega..

Bakrotisk Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani.